

УРАХУВАННЯ НЕВЕРБАЛЬНИХ ЗАСОБІВ КОМУНІКАЦІЇ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ МОВИ ІНОЗЕМНИМИ СТУДЕНТАМИ

ГАЛАГАН Л.В., СТЕПАНЮК Г.М.

Одеська державна академія будівництва та архітектури, м. Одеса, Україна

За визначенням Бех І.Д., поняття "комунікативна компетентність" (з лат. communico – роблю загальним, зв'язую, спілкуюся і competens (competentis) – здатний) означає сукупність знань про норми і правила ведення природної комунікації – діалогу, суперечки, переговорів та ін. У межах цього базового поняття вчені виокремлюють у спілкуванні вербальний і невербальний рівні.

Вербальна комунікація, яка складається з письмового або усного мовлення, безперечно, є основним засобом передачі інформації про щоденні дії людини, її знання, традиції та культуру народу, до якого вона належить.

Але психологи давно зійшлися на думці, що тільки 30-40% інформації в усній розмові передається вербально. У той же час більше половини інформації передається саме засобами невербальної комунікації, до яких ми відносимо міміку, жести, символи, використання простору, різні трактування часу, дотиків тощо. Щоб забезпечити здатність студентів повноцінно брати участь у комунікації, з методики викладання іноземної мови не може бути вилучено ознайомлення з невербальними способами передачі інформації носіями цієї мови, а при необхідності може застосовуватися порівняння з аналогічними способами, притаманними представникам різних країн, тому що комунікативна компетентність кожного передбачає вміння інтерпретувати невербальні прояви інших людей.

Так, наприклад, у різних культурах суттєво відрізняється сприймання понять часу і простору.

Проксеміка - це використання просторових відносин під час комунікації. Цей термін був введений американським психологом Е. Холлом для аналізу закономірностей просторової організації комунікації, а також впливу відстаней між людьми на характер особистого спілкування. Спеціальні дослідження вчених показали, що міжособистісні дистанції істотно відрізняються в різних культурах і є досить значущими для комунікації. Відповідно до теорії проксеміки Е. Холла, їхнє використання допомагає індивідам регулювати ступінь близькості, тримаючи під контролем прояв почуттів і емоцій. Так, представники арабського регіону зазвичай відчувають дискомфорт у спілкуванні зі студентами з інших країн через відсутність тісного тактильного контакту з ними. Ті ж студенти, в свою чергу, сприймають потребу арабів в

тісному фізичному контакті як посягання на свій особистий простір, що викликає в них почуття тривоги. Майже половина арабів, латиноамериканців і представників Південної Європи торкаються один одного під час спілкування, у той час такі дії не характерні для народів Східної Азії та практично неможливі для індійців і пакистанців.

Отже, незнання кордонів особистої зони при міжкультурному спілкуванні може привести до міжкультурного конфлікту.

Така ж ситуація з хронемікою - використанням часу в невербальному комунікаційному процесі. Для спілкування час є не менш важливим фактором, ніж слова, жести, пози і дистанції. Сприйняття і використання часу є частиною невербального спілкування, яка істотно відрізняється в різних культурах. Так, загальні збори в африканських країнах починаються тільки після того, коли зберуться всі учасники. У той же час в багатьох інших країнах світу, якщо ви спізнюєтесь на важливу зустріч, то це оцінюється як відсутність інтересу до справи, в Латинській Америці ж навпаки: запізнитися на 45 хвилин - звичайна річ. Така ж ситуація зі студентами: якщо студенти з Китаю, Непалу будуть вчасно на занятті або на будь-якому заході, то для студентів з країн Африки, Латинської Америки, Близького Сходу це практично неможливо.

Зробимо висновки:

До зустрічі з учнями в іноземній групі і початком викладання мови викладачеві треба зібрати якомога більше відомостей про студентів з країн прибуття та про особливості їхньої невербальної поведінки.

Дуже важливим є накопичення досвіду з різноманітних аспектів невербальної комунікації представників різних культур у вигляді картотеки з описом і навіть графічним або фотозображенням зазначеної інформації. Аналізу та описові мають підлягати найбільш актуальні засоби невербальної комунікації, оволодіння якими в процесі вивчення іноземної мови є необхідною умовою успішної взаємодії з представниками іншої лінгвістичної культури.

Студентів треба вчити дотримуватися правил поведінки, притаманних тій країні, де вони навчаються, та враховувати аналогічну інформацію щодо країн свої одногрупників.

Включення в процес викладання мови інформації про невербальні засоби комунікації сприятиме успішній адаптації студентів в чужорідному середовищі, бо повноцінна комунікація неможлива без дотримання принципу ввічливості, що складає основу толерантного ставлення учасників навчальної групи один до одного.